

za mellett, amelyet virtuális technikával, egyes részletek minuciózusan pontos ábrázolásával tesz életteljessé, ez a tendencia szabad grafikai lapjain is jelentkezik. Ezekben a realista ábrázolásmód mély pszichológiával, sőt vizionárius látomásokkal ötvöződik, ily módon új közlési és fogalmazási lehetőségeket talál a szimbólumok világában.

Formanyelvében a szürrealizmus egyik fajtájának, a mágiikus realizmusnak módszereit szerint a realitás és az álomkép ötvöződik, a minuciózus gonddal ábrázolt természeti elemek átköltése és önkényes csoportosítása révén. Gazdag fantáziája, szuggesztív élményközlő ereje, meleg érzelemvilága e módszerrel teremtette meg a tragédiát, szomorúságot és törekeny szépséget sugárzó, öregasszony képében ábrázolt, kezében virágot tartó „Földanyát” finom és talányos részletgazdagságával, a hajába bújtatott f csoportokkal, kastélyokkal és a csipkegallérszerűen ábrázolt, alvó téli természetre való utalásokkal, melyekben a szimbólumvilág meggyőző valósággá transzponálódik.

A „Piktor” című munkáján, a maszket hordó, kiégett szemű festőben korunk dekadens, a dolgok emberei, társadalmi összefüggéseit fel nem ismerő, irracionális mondanivalójának útvesztőjében megrekedt, a tudattalan felszínrehozásával kínlódó művészt szimbolizálja.

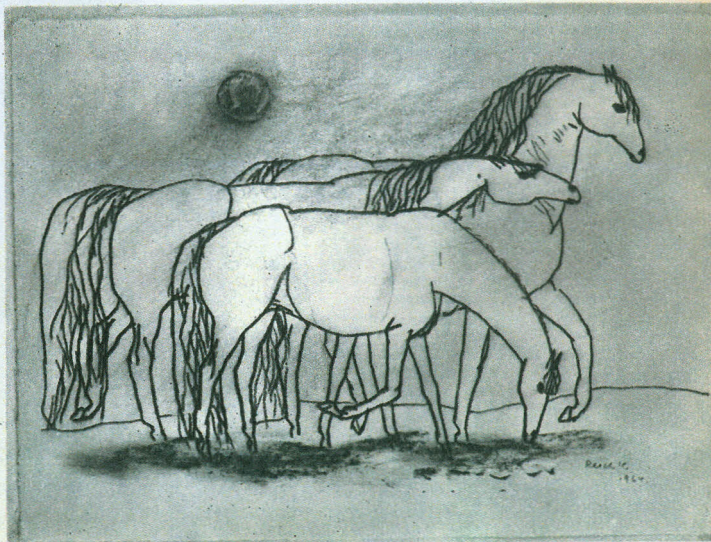
Írtózatos voltában nagyon kifejező az „Atomtámadás után” című két lapja is. Az érzékletes precizitással festett atomsújtotta fa alól, a romok közül emberi csontvázkar

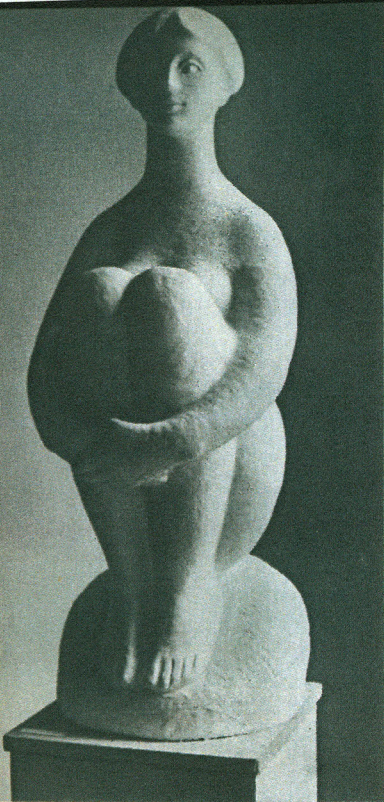
Reich Károly kiállításáról

Lovak, lovak, egyesével, kettesével, mindig csak lovak, mit akar kezdeni a XX. században ez az ember a lovakkal — fújta a magáét egyik ismert műkritikusunk Reich Károly Dürer-termi kiállításának megnyitója után. Csak úgy záporoztak kifogásai, mintegy illusztrációjaként annak, mennyire nem beszélhet a művész „lőhátról” a kritikussal. S mikor megjelent a kritika, nem győztem csodálkozni, kétszer is elolvastam, hogy meggyőződjem róla: egyhangú magasztalásból állt az egész. Nem tagadom, örültem neki, noha Reich Károly kiállított 29 grafikájából 23 csakugyan lovat, lovakat ábrázolt.

A tárlaton néhány színes meseillusztrációt és két bikát ábrázoló grafikán kívül valóban lovat láttunk előlről, hátulról, oldalról, állva, futva, kétlábon táncolva, négyen álldógalva, vágatva, fekvő, ágaskodva, cirkuszban, forrásnál, folyóvízben, olvasó fiúval, szerelmespárral, vonalasan mintázva, tussal, akvarellal lavírozva, leszegett vagy kinyújtott nyakkal, fésült és lobogó sörénnyel, és mégis megunhatatlanul, mert mindez része az életnek, ezt pedig nem lehet megenni is ten megannyi két és négy lábú barma között sem. Hát még ha egészséges életfilozófiáról adnak hírt a vonalak, s egy olyan kedves meghitt kis teremben, mint ahol ezt a kiállítást is rendezték.

Lovas kompozíciók merültek fel bennünk, ahogy lapról lapra haladtunk, a történelem

Kucs Béla: Domboldalon – *A mi-cöte*
На склоне холма

harckocsikba fogott paripái, az apokalypsis bibliai és dűreri lovai mellett Leonardo és Picasso, Kernstok és Márfy lovai vegyesen kavarogtak emlékeimben. Irodalmi élmények is felbukkantak. Nemcsak a kiállítás alatt elhunyt kiváló erdélyi költőnek, Tompa Lászlónak Reichnél *Lóitatás*-sá szelídült *Ló-fürésztes* című jelképes erejű verse, nemcsak Neruda szerelmes szonettjeinek Patagóniában felnyerítő „bokros lovai” jutottak eszünkbe, hanem még *A Halál lovai* is Adyától — keresve az atyafiságot e grafikák és emlékképcink között. Megvalljuk, nem nagyon találunk.

Nem pedig azért, mert Reich Károlynál a ló szerepe egészen más, mint a régi korokban, amikor nem nélkülözheték a harcban, a föld megmunkálásában, a közlekedésben, a szállításban. A ló ma már — az úrutazás korában — inkább játészó mint munkatárs a embernek. Mozgása nem dinamikus, mert erőfeszítést is egyre kevésbé várnak tőle. Hol vannak ezek a lovak akár Tornyai, akár Holló László elnyúzott gebéitől, bár az is igaz, hogy egészen másfajta sorsot jelképeznek: nem démoni akaratra engedelmeskednek, hanem egy emberi melegséget árasztó művész grafikája nyomán szelídülnek ke-

zes állatokká. De éppen ezért, mert Reich Károly nem akar mindenáron újat mondani, mégcsak az újszerűséget sem erőlteti, a maga csöndes és rokonszenves egyénisége líraivá aranyozza az állat értelmes fejét, ránk bámuló szemét, lobogó sörényét, valamennyi mozdulatát. Így közli velünk egy derűs és harmonikus világ, a maga „boldog világa” hangulatait, lecsapódásaként kiegyensúlyozott benső életének, higgadt és kiforrott művészi látásának.

Reich Károly egyik dunántúli nagybirtokon — ahol atyja bognároskodott — fiatal korától kezdve figyelhette a lovak mozdulatait, s ezek a pálya csúcsa felé haladó művész keze nyomán most öltöznek kompozíciókba. E rajzok vonalai nem könnyedek a bravúr szó kissé lebecsülő értelmében, inkább komolyak, a jólelkű ember baráti finomságával. Pajtáskodik a lovakkal, kedves szó-rakozó partnerként rajzolja őket (*Fiatal lány csikóval, Olvasó fiú csikóval*). Kezes jószággá szelídült lovai nem annyira a természettel, mint inkább az emberrel harmonizálnak, a természet fáit, ezek lombozata csak dekoratív keret vagy háttér s ahol a színek mélyebb tónusai adják a térerzetet, s azokba ágyazza lovait, az összbenyomás ott is a kár nélkül elvonult vihar utáni békességet idézi. Így válik ez a művészet képes idillé, a grafika nyelvével elbeszélte bukolikus költészeté.

S hogy kétség se maradjon e tekintetben, *Idill* c. képe mellett utalok *Tavasszi szél* című rajzára: a monumentálisan mintázott bika magasba nyújtott, erőteljes duzzadó vastag nyaka alatt, mintegy védőpajzs alatt s az életerő jelképes hatalma előtt ölelkezik a térben szinte elvesző emberi pár. Az élet ősi himnusza dalol e kompozícióban.

Dunántúl lágy szépségeiben fogant ekloga ez a művészet, amely a legkényesebb izlést is tiszteletben tartja. Amikor a művészetben napjainkban is számosan akadnak, akik csak a torzban lelik gyönyörűségüket, jóleső érzés megpihenni Reich Károly grafikái előtt: íme, ami szép, az nem feltétlenül korszerűtlen.

Szij Résző

Kucs Béla gyűjteményes kiállítása Szentendrén

A gyűjteményesnek nevezett kiállítás tíz év szobrászi termésének bemutatása. Egy alkotó folyamat, amelyben 10 év jó és rossz eredménye egyaránt megtalálható. A művek nagyrészt külön-külön érdemben foglalkozni azért nem szükséges, mert minden egyes kis motívum egyetlen cél, a helyes térkompozíció — amely a ma szobrászatának alapvető problémája — keresésére utal. A kiállított anyag sokrétűsége mutatja azt is, hogy Kucs Béla nem a könnyebbik utat választja, az úgynevezett mai „modern” térplasztikai igény kielégítésében. Nem formalista módon a „rátalálás” jelszavával igyekszik hatni, hanem szinte műről műre végigkísérhető az a küzdelem, hogy nemcsak egyszerűen reprodukálni akarja környezetét, hanem érzékeny szubjektumán keresztül a változó fejlődő valóságot a szobrászat nyelvén keresi. — Útja egyszerűtől a bonyolultig. — Egyszerű tartalmi és formai. egyszerűben je-